

Ur antologin *De nya revolutionärerna*, utgiven 1969 på svenska av Aldus Aktuell

Ernest Mandel

Det nya avantgardet

Varje analys av studentrevolten måste utgå från en grundläggande förutsättning: universitets-explosionen. En ny social grupp har trätt fram ur kapitalismens själva hjärtpunkt, ur allt det som den betraktar som sin väsentliga "prestation": den högre levnadsstandarden, framstegen inom teknologin och på massmediafältet och automationens krav. Det finns sex miljoner universitetsstudenter i Förenta staterna, två och en halv miljon i Västeuropa och över en miljon i Japan. Och nu har det visat sig omöjligt att integrera dessa grupper i det kapitalistiska systemet sådant det fungerar i dessa regioner.

Studenterna har inte funnit de nödvändiga materiella hjälpmedlen för sina studier vid universiteten. De har inte funnit den sortens utbildning de sökte. Och framför allt blir det allt svårare och svårare för dem att, när de lämnar universiteten, finna den sortens arbeten de med all rätt räknade med när de inledde sina universitetsstudier.

En ung student skildrade häromdagen i *Le Monde* "vårt" samhälle som "ett överflöds-samhälle", ett samhälle där "alla och envar" nu garanteras full sysselsättning och en ständigt stigande levnadsstandard. Tydligt måste han ha tagit på sig fel glasögon när han studerade den västeuropeiska arbetslöshetsstatistiken. Han märkte inte att vi de senaste två vintrarna har haft tre miljoner arbetslösa i Västeuropa. Han märkte inte att antalet arbetslösa enbart i Frankrike överskred en halv miljon – och detta mitt under vad regeringen kallar en ekonomisk expansionstid. Han observerade inte det stora antalet ungdomar i denna massa av arbetslösa, för att inte tala om det ännu större antal som inte kommer med i statistiken. Han upptäckte inte att arbetslöshetsprocenten bland ungdomen i Förenta staternas negerghetton överstiger 20 procent – vilket förklarar åtskilligt. Kort sagt: vad han, som så många andra anhängare av kapitalismen, inte alls har upptäckt är att detta system långtifrån att lösa alla ekonomiska och sociala problem tvärtom inte ens har kunnat råda bot på själva det grundonda i 1800-talskapitalismen, samtidigt som det har ökat på problemen med en rad nya motsägelser som visat sig allt olösligare.

Kapitalismen konfronterar den akademiska ungdomen med olösliga motsägelser, inte bara på universiteten utan också inom näringslivet och i det borgerliga samhället, som lever i en permanent kris. Det finns de som pratar om universitetens brister och ofullkomligheter och som de goda reformister de är kräver universitetsreformer. När då studenterna vänder ryggen åt detta försök att reformera det borgerliga universitetet anklagas de för att inte acceptera en "dialog". Men vad de revolterande studenterna vägrar att acceptera är i själva verket en dialog inom den fastställda och förmodat oföränderliga ramen för den borgerliga staten, för den borgerliga regimen i Västeuropa och Japan.

Man har förklarat för studenterna: "Vår budget räcker inte till för att genast garantera er alle-sammans de universitetsbyggnader, professorer och handledare, restauranger, studentbostäder och framför allt den höga kvalitet på undervisningen som ni kräver. Ni måste nöja er med en gradvis förbättring av det rådande läget, som enligt vad vi alla är överens om *är* otillfreds-ställande." Och när studenterna ställs inför sådant snack har de tusen gånger rätt när de svarar: "Sluta med det här struntpratet om anslag till undervisningen och det allmännas resurser. Diskutera saken med utgångspunkt från hela vårt samhälles ekonomiska resurser. Erkänn att medan man inte kan få fram tillräckligt med pengar till den akademiska undervisningen, så har vi mer än nog för reklam och alla möjliga lyxvaror. Erkänn att orsaken till att ni inte kan få fram de miljarder som krävs för att åstadkomma ett universitetssystem anpassat efter vårt tjugonde sekel är att ni vräker ut miljarder på er *force de frappe* (det franska atomvapnet).

Erkänn att ni förkväver ofantliga produktiva, teknologiska, kulturella och intellektuella krafter, därför att ni föredrar att skapa destruktiva krafter.”

I den meningen förkastar studenterna – och däri gör de alldeles rätt – tanken på en ”dialog” och förkastar förslagen om ”universitetsreformer” inom det borgerliga samhällets ram. Ty de har genomskådat detta samhälles natur. Och den insikten, plus deras speciella ställning i samhället, har gjort dem till den svagaste länken i dagens nykapitalistiska kedja, den första som brast över hela västvärlden.

Vad studentrevolten innebär, i en långt vidare social och historisk ram, är den kolossala omvandling av de produktiva krafterna som Marx förutsåg i sin *Grundrisse* (Kritik av den politiska ekonomin): det intellektuella arbetets återintegrering i det produktiva arbetet, utvecklandet av människans intellektuella förmåga till samhällets främsta produktionskraft.

Denna utveckling ligger fortfarande i sin linda och går över huvud taget inte att förverkliga inom det kapitalistiska samhällets ram, men den håller redan på att med dunder och brak ge besked om sin närvaro och existens. Mitt under sitt tal om en tredje industriell revolution, om en vetenskaplig revolution, har många marxistiska sociologer inte alltid dragit den självklara slutsatsen om hjärnans arbetares plats i samhället. De inser inte att en av följderna av de djupgående förändringar som väntar måste bli att majoriteten av de akademiskt utbildade inte längre kommer att bli chefer eller experter eller ens direkta representanter för cheferna med strikt övervakande funktioner, utan kontorsanställda i statens eller näringslivets tjänst, och därmed också kommer att ingå direkt i den stora massan av löntagare. De fattar inte studentmiljöns specifika karaktär som ett speciellt socialt skikt, som studenter från en borgerlig bakgrund ofta assimileras med, där de bryter förbindelserna med sin gamla invanda miljö utan att därför ännu integreras med den sociala miljö som utmärker deras kommande yrken. Man finner en direkt bristande vilja att förstå och acceptera ett fundamentalt faktum – att människans förnämsta produktiva kraft kommer att bli hennes skapande intellektuella förmåga. Denna intellektuella förmåga är för närvarande bara potentiellt produktiv, därför att det kapitalistiska samhället pressar ner den och söker släcka ut den lika nådelöst som det bryter ner personligheten och de skapande impulserna hos handens arbetare.

Följaktligen finner man innerst inne i studentrevolten ett starkt utpräglat medvetande om den nya dimension som nu lagts till) den klassiska alienering av arbetskraften som genomförs av det kapitalistiska samhället, som genomförs av alla sådana samhällen som bygger på principen köpa och sälja.

Man torde tryggt kunna säga att denna intellektuella kraft i dag är dubbelt revolutionär och produktiv. Den är det därför att den är medveten om vilket enormt potentiellt välstånd den representerar, en rikedom som snabbt skulle kunna leda oss fram till det klasslösa samhället, till överflödet. Den är det därför att den är medveten om den samtida kapitalismens alla motsägelser, orättvisor och barbariska inslag och därför att följderna av att den vaknat till medvetande redan i sig själva är fundamentalt revolutionära. Att detta medvetande började växa fram först bland studenterna har en mycket enkel orsak: att arbetarrörelsens traditionella organisationer är så grundligen byråkratiserade och för länge sedan har valt det borgerliga samhället. När inte arbetarrörelsen själv bygger mångdubbla skyddsmurar mot den borgerliga ideologins penetration av arbetarklassen, dukar de flesta arbetare, åtminstone under ”normala” förhållanden, under för de borgerliga idéernas överlägsna inflytande – vilket Marx och Lenin aldrig tröttnade på att understryka.

Men inom den stora minoritet som representeras av studenterna kan man genom självständigt tänkande frigöra sig från den manipulering och den andliga betingning som genomförs av de stora opinionsformande redskapen i det borgerliga samhällets och kapitalismens tjänst. Detta just därför att studenterna socialt och intellektuellt är långt mer privilegierade än arbetarna.

Det är ett obestridligt faktum att revolten mot det smutsiga imperialistiska kriget i Vietnam uppstod just bland studenterna och ungdomen i Förenta staterna. Det var dessa amerikanska studenter och ungdomar som inledde den mäktiga proteströrelsen mot detta krig. Så småningom fick de med sig stora massor av vuxna svarta arbetare och nu börjar också de vita arbetarna påverkas.

I grunden samma process har inletts också i Västeuropa och Japan. Just bland studenterna och ungdomen växte den allra kraftfullaste massmobiliseringen mot Vietnamkriget fram, en rörelse som alltifrån begynnelsen gick långt förbi den opportunistiska och kapitulationistiska fas som karakteriseras av rörelser ”för fred i Vietnam” eller ”för förhandlingar”. Vi har sett unga revolutionärer i tiotusental strömma ut på gatorna i Paris, Berlin, London, Köpenhamn, Rom, Amsterdam och Bryssel och föra fram det enda godtagbara slagordet – slagordet om hel och fullständig solidaritet med det vietnamesiska folket, slagordet om den vietnamesiska revolutionens seger.

I sin dubbla revolt mot det borgerliga universitetet och det imperialistiska kriget har avantgardet av studenter blivit medvetet om nödvändigheten av att resa sig mot det borgerliga samhället i dess helhet. Det drar nu de logiska revolutionärt socialistiska slutsatserna av sin antikapitalistiska medvetenhet och förbereder sig för en socialistisk revolution. För utan en proletär socialistisk revolution kommer vi inte att kunna störta det kapitalistiska systemet vare sig i Västeuropa eller någon annanstans inom den imperialistiska världen.

Ämnet kräver också en annan kommentar. Den ”revolutionära” uppfattningen, i ordets proletära, marxistiska mening, har alltid underförstått också ett annat ideal – ”internationalismen”. Denna internationalism demonstrerades i handling under den tid då argentinaren Che Guevara kämpade för den kubanska revolutionens seger och sedan lämnade Kuba och stupade för den bolivianska revolutionens sak. Men vid en tidpunkt då till och med teknokraterna pratar om behovet av ett förenat Europa, kan en sekreterare i franska kommunistpartiet beteckna vår vän Danny Cohn-Bendit som ”en tysk anarkist”; tvärtom är det Cohn-Bendit som representerar den proletära internationalismen och kommunistpartiets sekreterare som personifierar *petit bourgeois*-nationalismen.

Den skildring kamrat Bendit har givit oss av hur 22 mars-rörelsen var organiserad för tanken till en slående parallell: det sätt varpå Fidel Castro och Che Guevara började organisera den väpnade kampen på Kuba. Också de började med att förklara:

”Vi skjuter åt sidan de meningsskiljaktigheter beträffande taktiken som skiljer de olika riktningarna inom den revolutionära rörelsen från varandra. Sedan vi väl har enats om huvudsaken, om den aktion som måste inledas, om hur vi skall göra oss fria från den traditionella rörelsens stagnation och efterblivenhet, om hur vi med vapnets hjälp skall ta upp kampen mot imperialismen och oligarkin på Kuba, så kommer vi att steg för steg skapa en utveckling som gradvis kommer att drivas vidare av sin egen inre logik, och som kommer att göra det möjligt för oss att med erfarenhetens hjälp värdera och omvärdera de olika riktningarna.”

En sådan hållning är nödvändig för alla och envar som vill befria sig från det tomma frasvälde som har gjort så mycken skada. Sedan en viss punkt har nåtts kan rörelsen fortskrida endast genom handling, och brist på handling dömer den till ständig splittring och långt utdragen sterilitet.

Som andra kamrater redan har påpekat före mig, är studenternas integrering i arbetarrörelsen en viktig och brådskande uppgift. Ja, arbetarrörelsen måste vinna tillbaka studentrörelsen, speciellt i den mån som studenterna är arbetare. Men den saken kan inte åstadkommas via de traditionella arbetarorganisationernas förbenade och byråkratiska former. Nej, detta måste ske inom arbetarklassen själv i spontan resning till kamp mot det kapitalistiska systemet, där den skapar sin egen nya ledning, sina egna kommittéer, det måste ske genom handlingen och i

handling, i båda parter ömsesidiga intresse, i revolutionens intresse. Det kommer inte att ske inom de traditionella organisationernas ram, den saken garanteras av den anda som i dag inspirerar detta nya unga revolutionära avantgarde. Och att vi kämpar för en sådan förening, att vi kämpar för en sådan allians, ett sådant samgående mellan studentrevolten och kampen för den proletära revolutionen i Västeuropa, beror på att vi är fuller väl medvetna om att studenterna inte ensamma kan störta det borgerliga samhället i väst.

De kan och måste spela sin viktiga roll som stubin. Genom att spela den rollen inom arbetarklassen, framför allt med de unga arbetarna som förmedlare, kan de inom själva arbetarklassen frigöra enorma krafter i kampen för att trotsa det kapitalistiska samhället och den borgerliga staten.

I dag ser vi hur de antiimperialistiska och antikapitalistiska krafterna reser sig världen över, en sann ny revolution som sveper fram över vår värld. Det vietnamesiska folkets heroiska kamp mot den amerikanska imperialismen, revolutionen på Kuba, de tappra guerillakämparnas strid i Asien, Afrika och Latinamerika och de svarta massornas kamp i Förenta staterna för raslig och social jämlikhet är alltsammans i grunden en och samma kamp.

Och denna kamp från de hårdast förtryckta massornas sida, massorna i den tredje världens länder och de svarta massorna i Förenta staterna, börjar i dag möta ett signifikativt gensvar i de imperialistiska länderna. Den saken omvitnas av massmobiliseringen mot det skändliga kriget i Vietnam, studentrörelsens massmobilisering, av de unga arbetarnas massmobilisering i de intensiva strejkerna och demonstrationerna i Le Mans, Caen, Turin och i Bremen och Essen mot Springer. Som ett integrerat led i denna kamp ingår också den kamp som förs av studenterna och det intellektuella avantgardet i de så kallade socialistiska staterna i Östeuropa och i Sovjet. Vi sänder våra allra varmaste hälsningar till de studenter och arbetare som står i främsta ledet i denna kamp. För lika helhjärtat som vi står på Sovjetunionens och det ”socialistiska lägrets” sida i dess konfrontationer med imperialismen och bourgeoisien, lika helhjärtat stöder vi också våra kamrater Kuron och Modzelewski och det tappra avantgardet av arbetare och studenter i Warszawa och Polen i deras kamp mot byråkratin och för en sann sovjetdemokrati, vilket bara kan vara en rådsdemokrati, en demokrati byggd på arbetar-, student- och bonderåd just så som Lenin lärde.

När denna redan pågående världsomfattande kamp gör det möjligt att dra in också de vuxna arbetarna i kampen mot inkomstpolitiken, mot *l'économie concertée* (överenskommelsen mellan staten och fackföreningarna om att hålla nere lönerna), mot arbetslöshetens återuppblossande, mot otryggheten på arbetsplatsen, mot fackföreningarnas inlemmande i den borgerliga staten, mot den över hela Västeuropa allt mer markerade glidningen mot autoritära, ”starka” stater, mot NATO och Atlantpakten, när vi får en återupplivad arbetarrörelse som kan utvecklas vidare till en arbetarnas kamp som direkt utmanar själva det kapitalistiska systemet, då kan vi också omvandla dagens avantgarde till ett starkt revolutionärt parti, som marscherar i täten för massorna.

Då är vi alla tillsammans oövervinnliga. Då skall vi alla tillsammans fullborda det stora verk som inleddes för femtio år sedan genom oktoberrevolutionen och föra den socialistiska revolutionen till seger över hela världen!